

לשוננו לעם

עורכים: דוד טלשיר, חיים א' כהן, יוסף עופר

מתוך

כרך מו, תשנ"ה

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

■ ■ ■ על מדוכת הלשון ■ ■ ■

מחידושיה האחרונים של האקדמיה

בשנים האחרונות אנו עדים לתנופה הולכת וגדלה בהתפתחות אמצעי התקשורת האלקטרוניים. תנופה זו הולידה מונחים חדשים רבים בתחום זה, רובם לוועזיים. במציאת החלופות למילים הלועזיות הרבות שנשתגרו בלשונו בתחום הזה ובתחומים אחרים שאינם תחומי מדע מוגדרים עוסקת באקדמיה הוועדה למילים בשימוש כללי, והיא ששקדה גם על המילים החדשות שנביא כאן.

קְלִיט

צעירים רבים חובבי מוזיקה מודרנית נהנים לצפות בטלוויזיה בסרטוני הווידאו המציגים גרסה מצולמת של שירים, "ווידאו קליפים" בלעז (וביחיד, בקיצור: קליפ). האקדמיה חידשה מונח עברי קליט לסרטון זה: **קְלִיט**. בחידוש זה משמש השורש קל"ט שממנו גזורות מילים אחדות בתחום המוזיקה והתקשורת (תְּקִלִּיט, הִקְלָטָה, מְקִלָּט, קְלָטָט ועוד). השורש שקול במשקל קְטִיל, הנפוץ בעברית, וכך נולד ה**קְלִיט**, עברי למהדרין. שלא במקרה מזכיר ה**קְלִיט** העברי בצלילו את אחיו הלועזי, קליפ, ובזכות דמיון זה למילה המוכרת גוברים אולי סיכויו להתקבל ולהכות שורשים בשפה החיה.

זְמָרִיר

כולנו עדים להשפעת הפרסומת ברדיו ובטלוויזיה על הציבור. עדות אחת לכוחה של הפרסומת המשודרת היא הגייגל, אותו זמר פרסומת קצר וקליט המשודר באמצעי התקשורת. ואכן, מי מאתנו לא מצא את עצמו מזמזם מדי פעם בפעם גייגל פרסומת אפנתי המושמע בלא הרף באמצעי התקשורת? לגייגל מצאה האקדמיה חלופה בדמות ה**זְמָרִיר**, שהוא מעין לשון הקטנה של זְמָר (על דרך שְׁבֵר - שְׁבִירָה, חֶלֶק - חִלְקִיק). ואכן לא זמר ממש יש כאן, ארוך ובעל בתים רבים, כי אם זמריר, זמר קטן. קטן הוא לא רק במידותיו אלא גם באופיו המיוחד - זמר קליל, ופעמים שובבני.

סְמָלִיל

ועדיין באותו משקל. מילה אחרת שנתחדשה לאחרונה במשקל קְטִילִיל היא ה**סְמָלִיל**. הסמליל הוא סמל של מוסד או של חברה מסחרית וכיו"ב, המופיע

בעיצוב גרפי קבוע על כרטיסי הביקור, נייר המכתבים, הקבלות ועוד, **לוגו** בלעז. ביסוד **הסמליל** עומד **הסמל** אולם מרכיב נוסף נחבא בו: **המילה**. כך גם **הלוגו** שלרוב נמצא בו סמל גרפי וגם משהו מן המלל. אמנם, לא תמיד הלוגו קטן, ואף על פי כן נבחרה המילה **סמליל**. אולי משום שמשולבים בה **הסמל** ו**המילה**, אולי משום חֲנָה.

דפדף

ומי שדבקים באמצעי התקשורת הישנים והטובים ובוחרים לכתוב מכתב דווקא בעט על גבי דף נייר, גם להם בשורה בפינו: **דפדף**. **דפדף** הוא בלוק למכתבים. יש שיתָהו כיצד ייתכן שרק עכשיו, בעידן הטלפון הסלולרי, המחשב והמודם נמצאה מקבילה עברית לבלוק המכתבים. לתוהים נשיב שמונח עברי לעניין זה אכן קיים זה שנים רבות. במילון הדפוס שפרסם ועד הלשון עוד בשנת תרצ"ג (1933) תורגמה המילה block - **דפדפת**. אולם מאוחר יותר אימץ הציבור את ה**דפדפת** בהוראה אחרת: מעין מחברת מיוחדת שדפיה נתלשים בקלות ואפשר להכניסם לעוקדן (קלסר בלעז). בשל כך שב והתעורר הצורך במילה עברית אחרת לבלוק המכתבים שהיא, כאמור, **דפדף**, וברבים: **דפדפים**.

עינת גונן

מניח-מניח (תיקון)

ב"לשונונו לעם" מה (תשנ"ד), ג, עמ' 126, נתפרסמו דבריו של אהרן מגד אשר דרש בשבח האקדמיה "שהיא שומעת באורך רוח ובאיפוק רב [...] את ראש הממשלה אומר מניח במקום מניח ומציע במקום מציע, ומפני כבודו מחרישה ומעלימה אוזן [...]".

ד"ר נחום קרול מתל-אביב מעיר לנו שלפני כשש שנים קבעה האקדמיה שאין הבדל משמעות בין **מניח למניח**, כך שדווקא במקרה זה "הצילה" האקדמיה את המחליף ביניהם משגיאה.

אכן, כדברי ד"ר קרול כן הוא. בהחלטת האקדמיה בדבר כללי נטייתה של גזרת פ"נ נאמר (בכלל 7): "הפעלים **מניח**, **מטיל מנח**: ע"ו נוטים גם בחסרי פ"נ (**מניח**, **מטיל**) בלי הבדל משמעות".

[נראה זיכרונות האקדמיה ללשון העברית לה-לו (תשמ"ח-תש"ן), עמ' 7,

116-122]